

TS. LÊ VĂN GIẢNG (Chủ biên)

**NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG
THỰC HIỆN DÂN CHỦ
TRONG CÔNG TÁC
KIỂM TRA, GIÁM SÁT
VÀ THI HÀNH KỶ LUẬT
TRONG ĐẢNG**

**NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2011**

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật đảng là nội dung rất quan trọng trong quá trình lãnh đạo của Đảng, là chức năng lãnh đạo, nhiệm vụ thường xuyên của Đảng. Công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng thường xuyên, kịp thời, có hiệu quả là biện pháp chủ yếu để sửa chữa khuyết điểm và sai lầm trong Đảng. Do vậy, phải đặt công tác kiểm tra, giám sát là nhiệm vụ trực tiếp và thường xuyên của Đảng, để khắc phục những yếu kém trong Đảng cả về nhận thức và hành động. Muốn vậy, bản thân công tác kiểm tra, giám sát, kỷ luật đảng cũng phải đổi mới cả về nội dung và phương thức hoạt động thì mới thực hiện được đầy đủ chức năng, nhiệm vụ và quyền hạn của mình. Một trong những nhân tố quan trọng góp phần đổi mới và thực hiện có chất lượng, hiệu quả công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng hiện nay là phải thực hiện tốt dân chủ trong công tác này.

Thời gian qua, việc thực hiện dân chủ trong công tác kiểm tra, giám sát, kỷ luật của Đảng bên cạnh mặt tích cực và kết quả đạt được vẫn còn tồn tại nhiều hạn chế và yếu kém, thậm chí có nhiều vụ việc nghiêm trọng ảnh hưởng đến uy tín của Đảng, làm giảm sút niềm tin của nhân dân đối với Đảng.

Để góp phần phân tích, đánh giá những thành tựu và hạn chế trong quá trình thực hiện dân chủ trong công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng, từ đó đề ra mục tiêu

và các giải pháp cụ thể, thiết thực nhằm tiếp tục thực hiện có hiệu quả hơn công tác này, cuốn sách ***Nâng cao chất lượng thực hiện dân chủ trong công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng*** do TS. Lê Văn Giảng chủ biên đem đến cho bạn đọc nhiều phân tích sâu sắc trên cả phương diện lý luận và thực tiễn về vấn đề này.

Cuốn sách gồm ba chương:

Chương I: Những vấn đề lý luận cơ bản về dân chủ trong công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng.

Chương II: Thực trạng chất lượng thực hiện dân chủ trong công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng.

Chương III: Một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao chất lượng thực hiện dân chủ trong công tác kiểm tra, giám sát và thi hành kỷ luật trong Đảng.

Cuốn sách là tài liệu có giá trị giúp cho các cấp ủy, tổ chức đảng, ủy ban kiểm tra, cán bộ kiểm tra, cán bộ, đảng viên nghiêm cứu, vận dụng vào công tác theo chức trách, nhiệm vụ được giao.

Xin giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 9 năm 2011

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

Chương I

NHỮNG VẤN ĐỀ LÝ LUẬN CƠ BẢN VỀ DÂN CHỦ TRONG CÔNG TÁC KIỂM TRA, GIÁM SÁT VÀ THI HÀNH KỶ LUẬT TRONG ĐẢNG

I- KHÁI NIỆM, VỊ TRÍ, VAI TRÒ, Ý NGHĨA THỰC HIỆN DÂN CHỦ TRONG CÔNG TÁC KIỂM TRA, GIÁM SÁT VÀ THI HÀNH KỶ LUẬT TRONG ĐẢNG

1. Một số khái niệm

a) Khái niệm dân chủ và dân chủ trong Đảng

Dân chủ là một khái niệm mang tính lịch sử, có quan hệ mật thiết với sự phát triển và tiến bộ xã hội. Dân chủ là thước đo của sự phát triển và tiến bộ xã hội, đang là xu thế của thời đại, của thế giới và cộng đồng xã hội loài người.

Theo Từ điển tiếng Việt, dân chủ có hai nghĩa. Thứ nhất, dân chủ "có tính chất của chế độ dân chủ, nhằm thực hiện chế độ dân chủ". Thứ hai, dân chủ là "(Phương

thức công tác) tôn trọng và thực hiện quyền mọi người tham gia bàn bạc và quyết định các công việc chung"¹. Dân chủ ở đây gắn với nghĩa thứ hai, là sự tôn trọng và thực hiện quyền của mọi người tham gia bàn bạc và quyết định công việc chung.

Theo Từ điển Luật học, "Dân chủ là chế độ chính trị trong đó quyền lực tối cao thuộc về nhân dân, do nhân dân thực thi, tự bản thân thực thi hoặc thông qua các đại biểu mình bầu"².

Dân chủ bao gồm các hình thức: dân chủ trực tiếp, dân chủ nửa trực tiếp, dân chủ gián tiếp. Một trong những đặc trưng nổi bật nhất của chế độ dân chủ là thiết lập và duy trì nguyên tắc thiểu số phục tùng đa số và thừa nhận sự tự do trong chính kiến và bình đẳng về giới tính, dân tộc, chính trị, xã hội của người dân.

Chế độ dân chủ ra đời đánh dấu bước tiến bộ trong lịch sử xã hội loài người. Trước hết là trong đấu tranh giai cấp nhằm chống lại chế độ quân chủ mà bản chất của chế độ đó là một người quyết định tất cả, là hình thức thống trị của một cá nhân. Dân chủ có các loại: dân chủ tư sản, dân chủ xã hội chủ nghĩa, dân chủ nhân dân, dân chủ đại diện, dân chủ thuần túy, dân chủ hình thức, dân chủ giả hiệu, dân chủ tự do, dân chủ cực đoan... Nghĩa tổng quát

---

1. Viện Ngôn ngữ học: *Từ điển tiếng Việt*, Nxb. Đà Nẵng - Trung tâm Từ điển học, 2000, tr.246.

2. *Từ điển Luật học*, Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2002, tr.243.

của dân chủ là sự cai trị của nhân dân. Còn theo nghĩa thông thường nhất, dân chủ được sử dụng để chỉ một dạng chính quyền mà tất cả các quyết định được đưa ra theo khuynh hướng của đa số công dân thông qua một quy trình bầu cử công bằng.

Tuy nhiên cũng có ý kiến cho rằng, dân chủ là một giá trị trong từng xã hội, là nội dung cơ bản của nhiều yếu tố xã hội quan trọng như văn hóa, giáo dục, tư tưởng hoặc dư luận xã hội.

Lịch sử nhân loại từ thời cộng sản nguyên thủy cho đến ngày nay, xã hội loài người vẫn đang đứng trước tính thời sự cấp bách của dân chủ và đang từng bước để hoàn thiện nền dân chủ. Các thành tựu và các giá trị dân chủ đã được vẫn đang dần hoàn thiện; các hình thức dân chủ vẫn đang được tìm tòi và thử nghiệm; các điều kiện để bảo đảm dân chủ cũng được đặt ra dưới các góc độ khác nhau của mỗi quốc gia, dân tộc.

Nếu xem con người là nhân tố quan trọng nhất, nhân tố quyết định sự phát triển thì giải phóng con người ra khỏi tình trạng áp bức, bóc lột, nô dịch là vấn đề sống còn đối với mọi thời đại. Lúc đó dân chủ là khát vọng giải phóng bản thân con người, là quyền tự do, quyền sáng tạo, quyền làm chủ của con người.

Trong xu thế hiện nay, đa số các nhà nghiên cứu về dân chủ đều cho rằng, dân chủ là mục tiêu, đồng thời là động lực của sự phát triển, là điều kiện, là phương thức của đổi mới. Chỉ có thể quan niệm đúng đắn và giải quyết thành công các vấn đề của dân chủ nếu đặt nó trong mối

quan hệ với toàn bộ lịch sử hình thành, phát triển và đang tiếp tục đổi mới để phát triển cao hơn các thành tựu, các giá trị dân chủ mà loài người đã trải qua, đang đi tới và sẽ đạt đến trong tương lai.

Dân chủ là một nhu cầu cần thiết của đời sống con người. Nó như một thuộc tính tự nhiên để con người biểu hiện và khẳng định sức mạnh bản chất của mình trong đời sống hiện thực. Dân chủ gắn liền với sự hình thành và phát triển của đời sống con người. Hình thức tổ chức đầu tiên của con người về mặt xã hội là cộng đồng nguyên thủy. Đó là hình thái manh nha đầu tiên của dân chủ. Trong hình thái này, dân chủ là dân chủ cộng đồng, mang tính bầy đàn, dân chủ phi chính trị.

Cùng với sự xuất hiện của giai cấp và nhà nước, nền dân chủ phi chính trị chuyển sang dân chủ chính trị và chỉ đến khi giai cấp và nhà nước không còn nữa thì nền dân chủ chính trị mới không tồn tại, một nền dân chủ xã hội, phi chính trị tốt đẹp hơn sẽ thay thế nó.

Như vậy, dân chủ là một nguyện vọng, khát vọng sống của con người. Nó phản ánh sự ý thức về quyền làm chủ và tự do trong các quan hệ xã hội trong từng giai đoạn lịch sử. Dân chủ là quyền lực của con người, của nhân dân (cộng đồng, tập thể và xã hội) gắn liền với sự xuất hiện của xã hội loài người và có mặt trong suốt tiến trình phát triển của xã hội.

Có thể khẳng định, dân chủ là quyền làm chủ của nhân dân, là quyền lực của nhân dân đối với nhà nước, đối với xã hội hay quyền lực thuộc về nhân dân. Quyền làm

củ đó được biểu hiện trên các phương diện kinh tế, chính trị và văn hóa - xã hội.

Về phương diện kinh tế, đây chính là nội dung vật chất của dân chủ mà nền tảng của nó chính là lợi ích vật chất. Đó là quyền được hưởng những lợi ích xứng đáng: quyền được lao động, có việc làm và thu nhập... Song có lợi ích thỏa đáng, tức là công bằng trong kinh tế vẫn là dấu hiệu đặc trưng của dân chủ trong kinh tế.

Về phương diện chính trị, dân chủ là quyền lực chính trị, quyền tham gia các hoạt động chính trị và tham gia quản lý nhà nước của công dân, biểu hiện của nó là dân chủ trong Đảng và dân chủ trong quản lý nhà nước thông qua hình thức dân chủ đại diện và dân chủ trực tiếp. Lúc này, dân chủ đối lập với quan liêu, chuyên chế và độc tài, các giá trị dân chủ được cụ thể hóa trong điều lệ, luật pháp, tổ chức bộ máy và cán bộ, trong các phương tiện và công cụ mà chế độ xã hội chủ nghĩa dùng để bảo đảm quyền dân chủ cho công dân.

Đối với hệ thống chính trị xã hội chủ nghĩa, dân chủ là quyền lực của nhân dân đối với Đảng và Nhà nước. Nhân dân được quyền tham gia vào các hoạt động của Đảng và tham gia vào quản lý nhà nước vì lợi ích cuối cùng là phục vụ nhân dân. Dân chủ lúc đó đã trở thành dân chủ trong Đảng, dân chủ trong quản lý nhà nước.

Đối với hoạt động của đảng cộng sản, Đảng lãnh đạo bằng đường lối, chủ trương, chính sách, chỉ thị, nghị quyết của Đảng, bằng công tác chính trị - tư tưởng, công tác tổ chức cán bộ và công tác kiểm tra, giám sát; lãnh đạo thông qua sự gương mẫu của đảng viên trong các tổ chức của hệ

thống chính trị. Để lãnh đạo được xã hội, Đảng phải không ngừng đưa các giá trị dân chủ vào các hoạt động của Đảng và hoạt động quản lý của Nhà nước.

Như vậy, có thể hiểu dân chủ trong Đảng là: quyền làm chủ của *đảng viên* và *tổ chức đảng* trong thảo luận, tranh luận các vấn đề về Cương lĩnh chính trị, Điều lệ Đảng, đường lối, chủ trương, chính sách của Đảng và biểu quyết các công việc của Đảng; trong phê bình, chất vấn hoạt động của tổ chức đảng và đảng viên ở mọi cấp trong phạm vi tổ chức; báo cáo, kiến nghị với cơ quan có trách nhiệm và yêu cầu được trả lời theo quy định của Điều lệ Đảng và các quy định của Đảng.

Thực hiện dân chủ trong Đảng là quá trình đưa các giá trị dân chủ vào hoạt động lãnh đạo, chỉ đạo tổ chức thực hiện nhiệm vụ chính trị, công tác xây dựng Đảng, trong sinh hoạt đảng làm cho dân chủ từ khả năng trở thành hiện thực trong mọi hoạt động của Đảng.

Dân chủ trong Đảng là dân chủ có tính đảng, tính lãnh đạo, gắn với kỷ luật, không phải dân chủ cực đoan, vô chính phủ. Năng lực lãnh đạo, trình độ cầm quyền của Đảng biểu hiện một phần ở khả năng đưa các giá trị dân chủ trở thành hiện thực cuộc sống.

Chỉ có chế độ xã hội chủ nghĩa mới đạt tới sự thống nhất thực sự giữa dân chủ chính trị, dân chủ kinh tế và dân chủ văn hóa - xã hội. Trong nền chính trị xã hội chủ nghĩa, dân chủ là một trong những nhân tố góp phần bảo đảm sự lãnh đạo của Đảng đối với xã hội, là vấn đề sống còn của bản thân đảng.